

О. М. Бодяньський сприяв розширенню наукових контактів свого студента, зокрема й із діячами української науки й культури, сприяв його комунікації зі світовим літературознавством.

Список використаних джерел

1. Александрова Г. А. Викладачі в житті літературознавця М. І. Стороженка: наукова і особиста комунікація. *Українська біографістика* : зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2023. Вип. 24. С. 235–257. DOI: <https://doi.org/10.15407/ub.24.235>.
2. Листи різних осіб до О. М. Бодяньського // Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Ф. 99. Од. зб. 104.
3. Стороженко М. В. З мого життя / упоряд. і вступ. ст. В. Ульяновського. Київ : Либідь, 2005. 432 с.
4. Kappeler A. Russland und die Ukraine: verflochtene Biographien und Geschichten. Wien : Böhlau Verlag, 2012. 395 S. DOI: <https://doi.org/10.7767/boehlau.9783205791812>.

UDC 929(477)Bodianskyi+929(477)Storozhenko

H. A. ALEKSANDROVA

ORCID: 0000-0002-5136-5160

D.Sc. (Philology), Leading Research Associate,

Department of Theory and Methods of Biobibliography,

Institute of Biographical Research,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

O. M. BODYANSKYI AND M. I. STOROZHENKO: COMMUNICATION BETWEEN A TEACHER AND A STUDENT

Abstract. The personal and scientific contacts of prominent Ukrainian scientists, O. M. Bodyanskyi and M. I. Storozhenko, who realized themselves as specialists abroad due to historical realities, have been analyzed. The influence of O. M. Bodyanskyi on formation of the personality of M. I. Storozhenko has been shown, their scientific and personal communication has been considered. A respectful attitude towards the teacher is reflected in M. I. Storozhenko's letters and memories about him, which are an important source for his biography.

Keywords: O. M. Bodyanskyi, M. I. Storozhenko, teacher, student, biography, letters, memories, communication.

УДК 37(091)(477)-051"1917/1921":[37.035:172.15]

Л. Д. БЕРЕЗІВСЬКА

ORCID ID: 0000-0002-5068-5234

доктор педагогічних наук, професор,

член-кореспондент НАПН України,

директор, головний науковий співробітник

відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

e-mail: lberezivska@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІКА ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1921) КРІЗЬ ПРИЗМУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ:

БІОГРАФІЇ, ТЕКСТИ І КОНТЕКСТИ

Анотація. Розкрито значення педагогічної біографіки (життя і діяльність, творчий доробок українських педагогів) доби Української революції (1917–1921) для національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Аргументовано, що біографічні наративи про видатних українців, яких тоталітарна радянська система свідомо вилучила із гуманітарного простору, необхідно якнайширше популяризувати в освітньому просторі і загалом в українському суспільстві з метою реконструкції історичної пам'яті, консолідації українського суспільства.

Ключові слова: педагогічна біографіка, історія освіти, національно-патріотичне виховання дітей та молоді, біографії та творча спадщина українських педагогів, Українська революція (1917–1921).

Питання національно-патріотичного виховання дітей і молоді в Україні під час російсько-української війни набуло особливої стратегічної ваги на всіх рівнях (державний, науковий, громадський). У Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022) наголошено, що «коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» [4]. Зважаючи на це, звернення до педагогічної біографіки доби Української революції (1917–1921) – епохи розбудови української державності після падіння Російської імперії, проведення реформи освіти на національних і демократичних засадах у скрутних суспільно-політичних реаліях і в умовах війни з російським більшовизмом – є важливим. Як і сьогодні, понад 100 років тому, українські освітяни активно і дієво боролися за незалежність України, окреслили проблеми і розробили стратегію національно-патріотичного виховання дітей і молоді зокрема, українського народу загалом, формування нового українця на національних та європейських цінностях [2; 3].

У контексті заявленої теми ми аналізуємо педагогічну біографіку у двох площинах: біографії освітян (життя і діяльність) і їхні ідеї про національно-патріотичне виховання дітей та молоді [1]. З огляду на це важливими є міркування Володимира Попика про біографіку як носій національно-патріотичної свідомості, оскільки вона «відіграла в Україні відчутно більшу й набагато важливішу роль, ніж у багатьох країнах з усталеною власною державністю, що мали вільні умови для розвитку національних культур» [5].

Вважаємо, що інформація про життя і діяльність, творчий доробок українських освітян, або біографічні наративи про педагогів доби Української революції, яких тоталітарна радянська система свідомо вилучила з гуманітарного простору, – Софія Русова (1856–1940), Володимир Дурдуківський (1874–1938), Олександр Музиченко (1875–1940), Яків Чепіга (Зеленкевич) (1875–1938), Петро Холодний (1876–1930), Іван Соколянський (1889–1960), Григорій Іваниця (1892–1938), Іван Огієнко (1882–1972), Антін Крушельницький (1878–1937) та ін. – необхідно якнайширше популяризувати в освітньому просторі, загалом в українському суспільстві. Загартовані у баталіях за відродження української школи,

опираючись антинаціональній політиці російського самодержавства, вони наполегливо і невтомно творили національну освіту в добу Української революції. Ідеї щодо форм, методів, засобів і значення національно-патріотичного виховання для збереження української ідентичності та розбудови України відображено у працях згадуваних педагогів, їхні тексти – джерельна основа подальших досліджень з окресленої теми. Назвемо деякі з них: Дурдуківський В. Матеріали для шкільних ранків і вечірок в пам'ять Тараса Шевченка, 1918; Русова С. Націоналізація школи, 1917; Чепіга Я. Соціалізація народної освіти, 1917 та ін. [2].

Біографії (життєтворчість) цих постатей, які зробили вагомий внесок у збереження української ідентичності і є прикладом для сучасного покоління, мають стати сьогодні засобом національно-патріотичного виховання дітей і молоді через: введення їх до змісту педагогічних дисциплін у структурі професійної підготовки та перепідготовки педагогів; освітнього процесу всіх закладів освіти; відповідні біографічні дослідження і видання історичної довідкової, науково-популярної літератури; проведення науково-практичних, науково-інформаційних і культурно-освітніх заходів; створення цифрових біографічних ресурсів, присвячених пам'яті видатних українських освітян тощо.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Педагогічна біографіка України як носій національно-патріотичної свідомості: діалог поколінь. *Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання* : зб. тез методол. семінару, 6 квіт. 2023 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, заг. та дошк. педагогіки. Івано-Франківськ, 2023. С. 26–28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/735035/> (дата звернення: 28.02.2024).
2. Березівська Л. Д. Ідея національно-патріотичного виховання школярів у добу Української революції: за матеріалами журналу «Вільна українська школа» (1917–1920). *Рідна шк.* 2016. № 1. С. 57–62.
3. Berezivska L. Pedagogical discourse on the new Ukrainian school 1917–1921: using newly gained independence to reach out to the world's ideas after the fall of the Russian Empire. *History of Education*. 2023. Vol. 52, iss. 1. P. 17–31. DOI: <https://doi.org/10.1080/0046760X.2022.2126532>.
4. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : затв. наказом МОН України від 6 черв. 2022 р. № 527. URL: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view> (дата звернення: 28.02.2024).
5. Українська біографіка XXI століття: мозаїка контекстів і форм : колект. монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт. кол.: В. І. Попик, Г. А. Александрова, Л. І. Буряк та ін. ; відп. ред. В. І. Попик. Київ : НБУВ, 2021. 399 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004452> (дата звернення: 28.02.2024).

UDC 37(091)(477)-051"1917/1921":[37.035:172.15]

L. D. BEREZIVSKA,
ORCID ID: 0000-0002-5068-5234
*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Corresponding member of the NAES of Ukraine,
Director, Chief Researcher of
the Department of Pedagogical Source Studies and Biographistics at
V. O. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine
e-mail: lberezivska@ukr.net*

**PEDAGOGICAL BIOGRAPHY OF THE ERA OF THE UKRAINIAN
REVOLUTION (1917–1921) THROUGH THE PRISM OF NATIONAL-**

PATRIOTIC EDUCATION: BIOGRAPHIES, TEXTS AND CONTEXTS

Abstract. The article reveals the importance of pedagogical biography (life and activity, Ukrainian teachers' creative output) of the Ukrainian Revolution (1917–1921) for the national-patriotic education of children and youth. It has been argued that biographical narratives about outstanding Ukrainians, whom the totalitarian soviet system deliberately removed from the humanitarian space, should be popularized as widely as possible in the educational space and in the Ukrainian society in general, with the aim of reconstructing historical memory and consolidating Ukrainian society.

Keywords: pedagogical biography, history of education, national-patriotic education of children and youth, Ukrainian educators' biographies and creative heritage, Ukrainian revolution (1917–1921).

UDC 37.035:172.15](721/727)

G. A. BELTRÁN

ORCID: 0000-0001-7186-332X

*EDD in Pedagogy, Associate Professor
of the Department of Geophysics of
Technologic University of Durango, Mexico
e-mail: gali.beltranzh@gmail.com*

E. A. ZHIZHKO

ORCID: 0000-0001-9680-8247

*Doctor of Science in Pedagogy,
Full Professor of the Department of Humanities of the
Autonomous University of Zacatecas, Mexico
e-mail: eanatoli@yahoo.com*

M. BELTRÁN-SAUCEDO

ORCID: 0000-0002-9460-1936

*PhD, Full Professor of the Department of Lows of
Autonomous University of San Luis Potosí, Mexico
e-mail: martin.beltran@uaslp.mx*

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF CHILDREN AND YOUTH IN MEXICO: MAIN FEATURES

Abstract. The main features of the national-patriotic education of children and young people in Mexico through a documentary-bibliographic study have been presented. It has been found out, that the main objective of national-patriotic education in Mexico is the promotion of activities through which children and adolescents, in different areas of training (school, family, community, etc.), learn to become citizens and to assume a set of attitudes to function as such.

Keywords: Mexican educational system; national-patriotic education of children and youth; civic-ethical training.

The current war that Ukraine is experiencing and the one initiated by the Russian Federation, on the one hand, mobilized society, united the Ukrainian nation against the enemy and, on the other, incited insecurity, vulnerability, hopelessness, restlessness, stress